

Půdotvorné faktory, pedogeneze v přirozených lesích

A

E

Bhs

Bs1

Bs2

E/Bt

C

Pavel Šamonil

Autorství fotografií a obrázků:

Fotografie v hnědém rámu: Šamonil

Ostatní fotografie a obrázky: dle příslušné citace

Co je půda ?

Apollo 11 na Měsíci v roce 1969: kráčí astronaut Aldrin po povrchu půdy ?

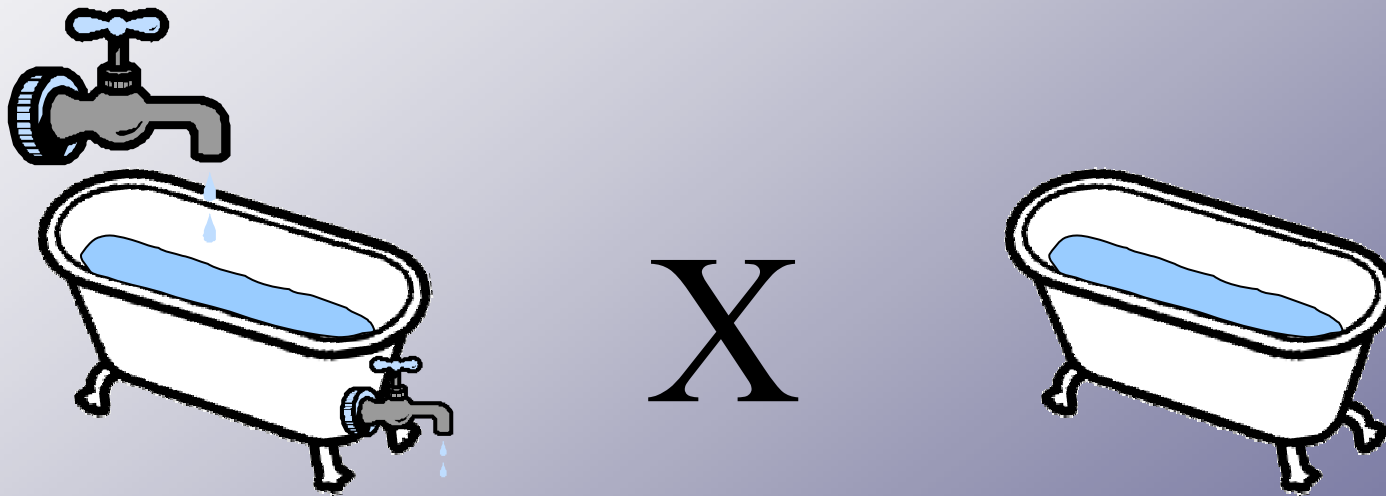
Co je půda ?

Apollo 11 na Měsíci v roce 1969: **kráčí astronaut Aldrin po povrchu půdy ?**

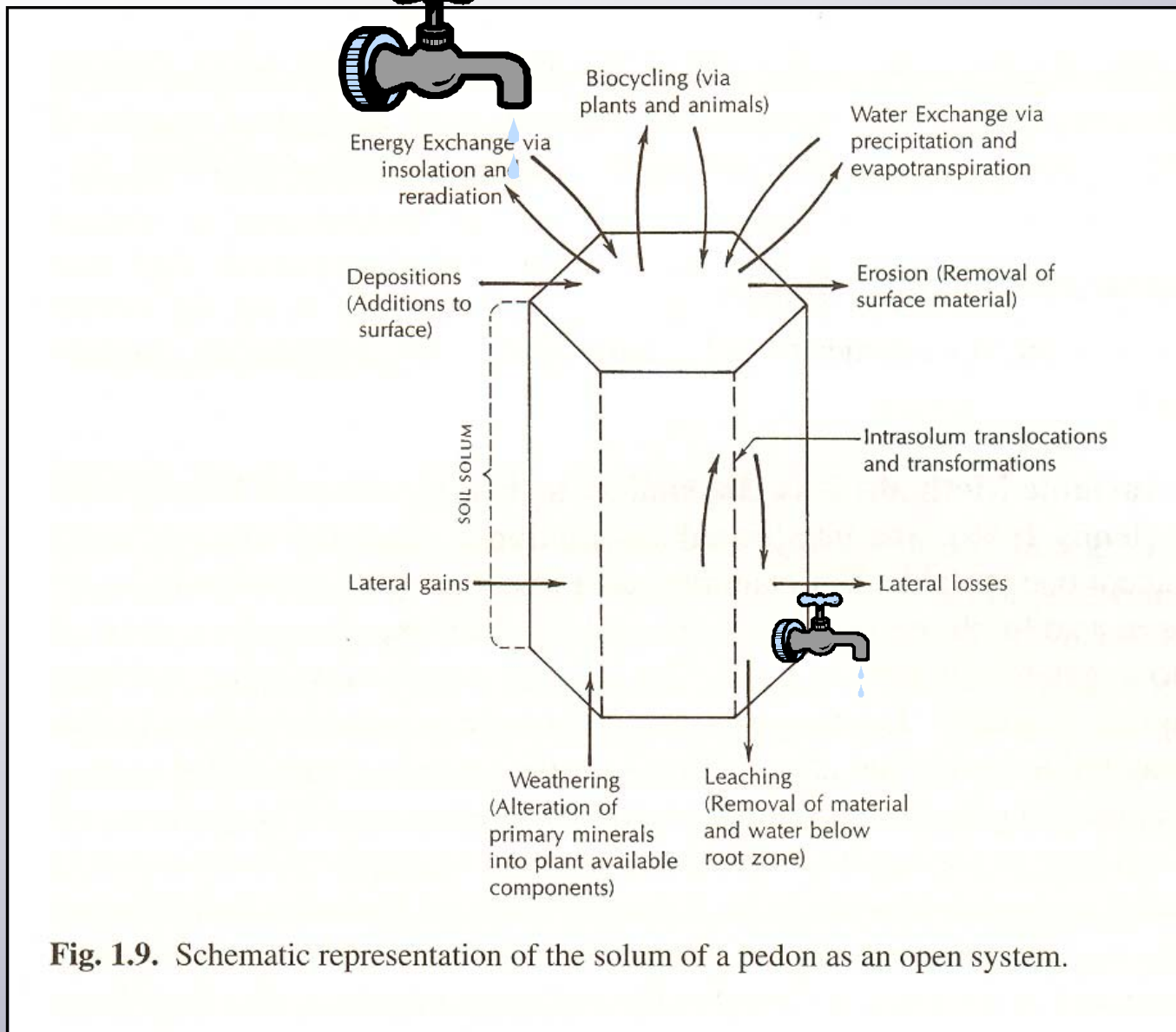
Půda - otevřený, dynamický, třífázový systém se zpětnými vazbami, jež podmiňují schopnost vyrovnávat změny způsobené vnějšími faktory. Reakce probíhají **v blízkosti rovnovážného stavu, kterého půda stálou výměnou látek a energie s prostředím nikdy nedosáhne (Němeček et al. 1990).**

Půda - přírodní oživený útvar vytvořený půdotvorným procesem z půdotvorného substrátu. Rozhodující úlohu při tom hrají pochody biologické. Půdní profil se člení na **genetické půdní horizonty (Prax et al. 1999)**

Je půda otevřený, nebo uzavřený systém?

Půda – otevřený systém

Fig. 1.9. Schematic representation of the solum of a pedon as an open system.

Půdotvorné faktory

Jaké známe?

Půdotvorné faktory

- Substrát

- Klima

- Reliéf terénu

- Organismy

- Čas

Půdotvorné faktory (a podmínky)

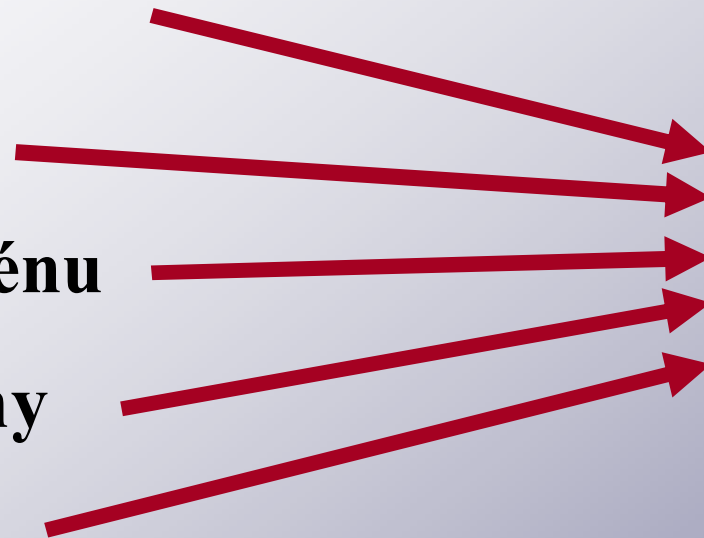
- Substrát

- Klima

- Reliéf terénu

- Organismy

- Čas

Neplatí superpozice jako v geologii !!

Půdotvorné faktory (a podmínky)

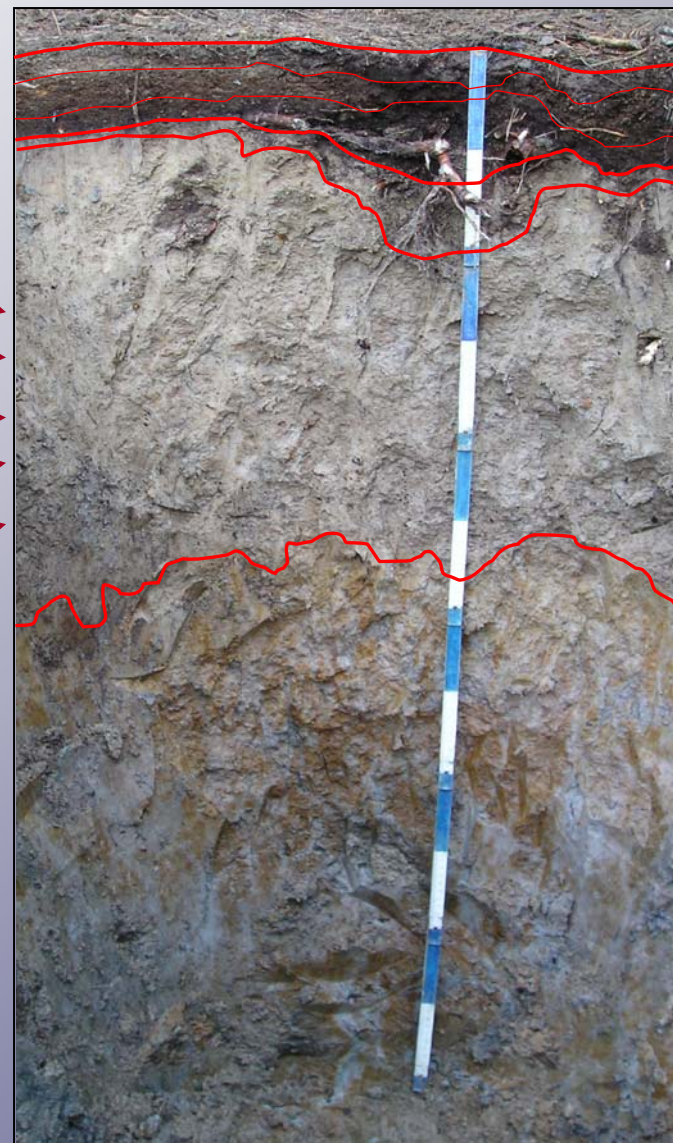
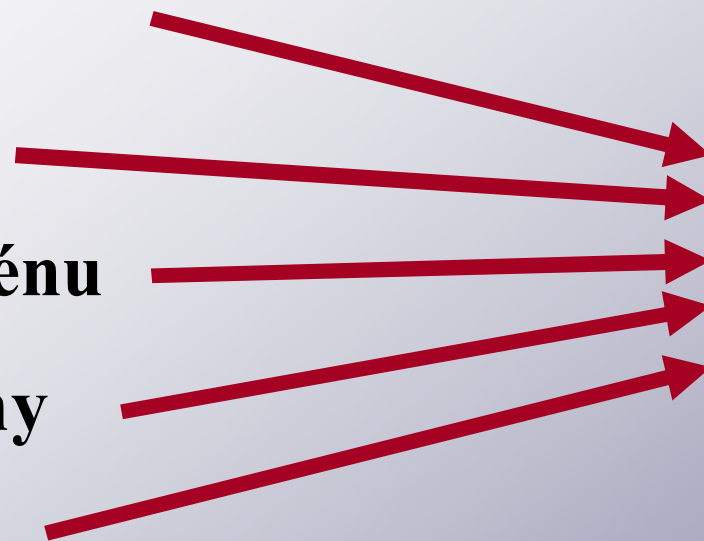
- Substrát

- Klima

- Reliéf terénu

- Organismy

- Čas

Neplatí superpozice jako v geologii !!

1. Matečná hornina

Matečná hornina - celistvá hornina nedotčená zvětrávacími procesy, narušená pouze fyzikálně na svém povrchu

Půdotvorný substrát - zvětrávacími procesy narušená matečná hornina, ale i jiný materiál, který se účastní tvorby půdy

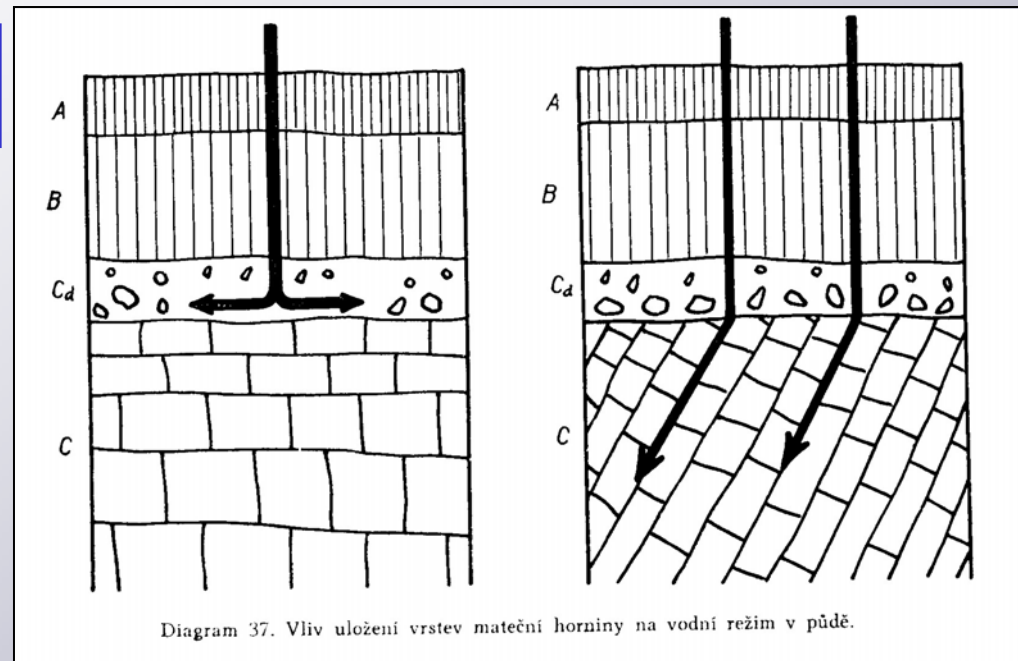
Matečná hornina:

kyselé, neutrální, bazické (dle obsahu SiO_2)

vyvěřelé (eruptivní, magmatické), usazené, proměněné (metamorfované)

Zvětrávání - fyzikální, chemické, biologické

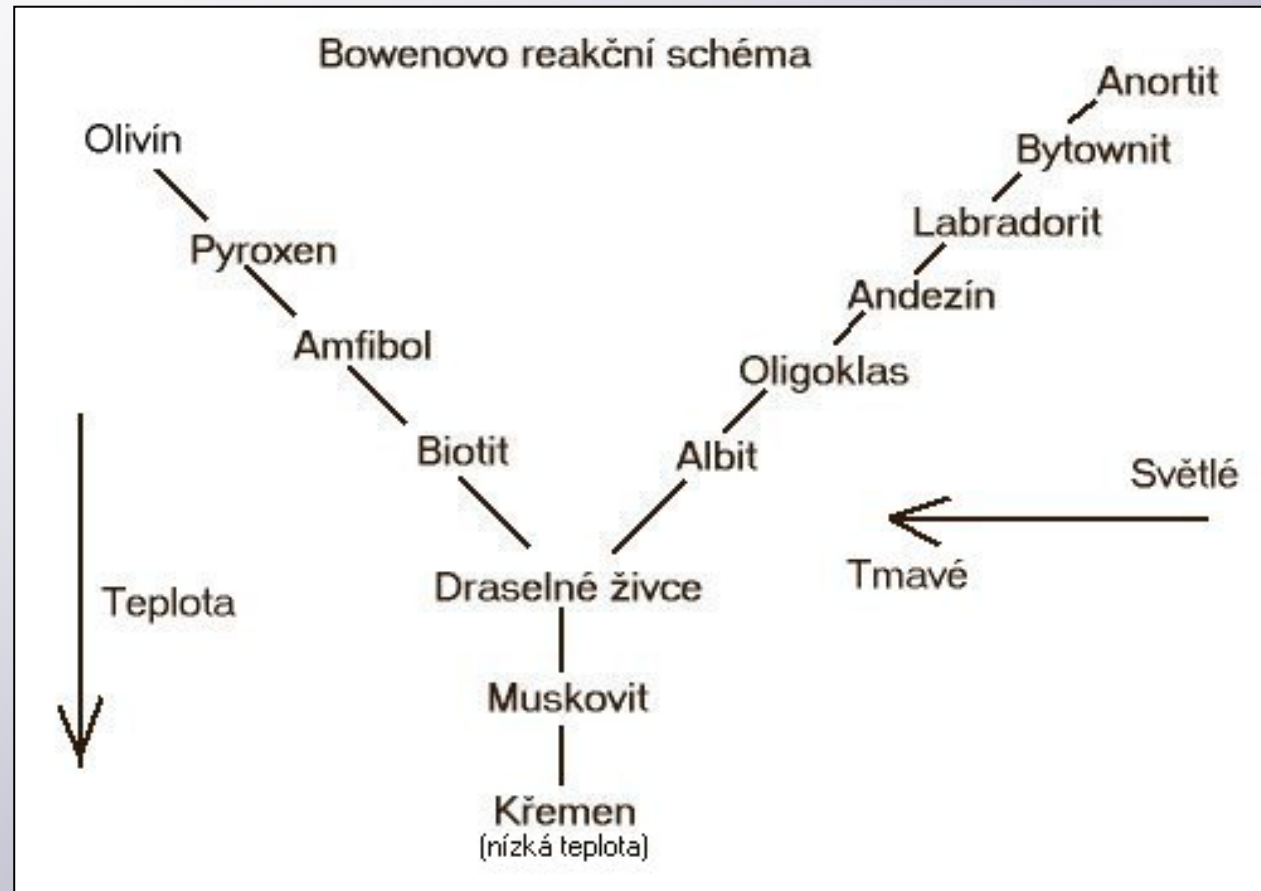
Z primárních minerálů se tvoří sekundární !!!

Zvětrávání

Krystalizace magmatických hornin vzhledem ke klesající teplotě.

První olivín – vysoké teploty a tlaky

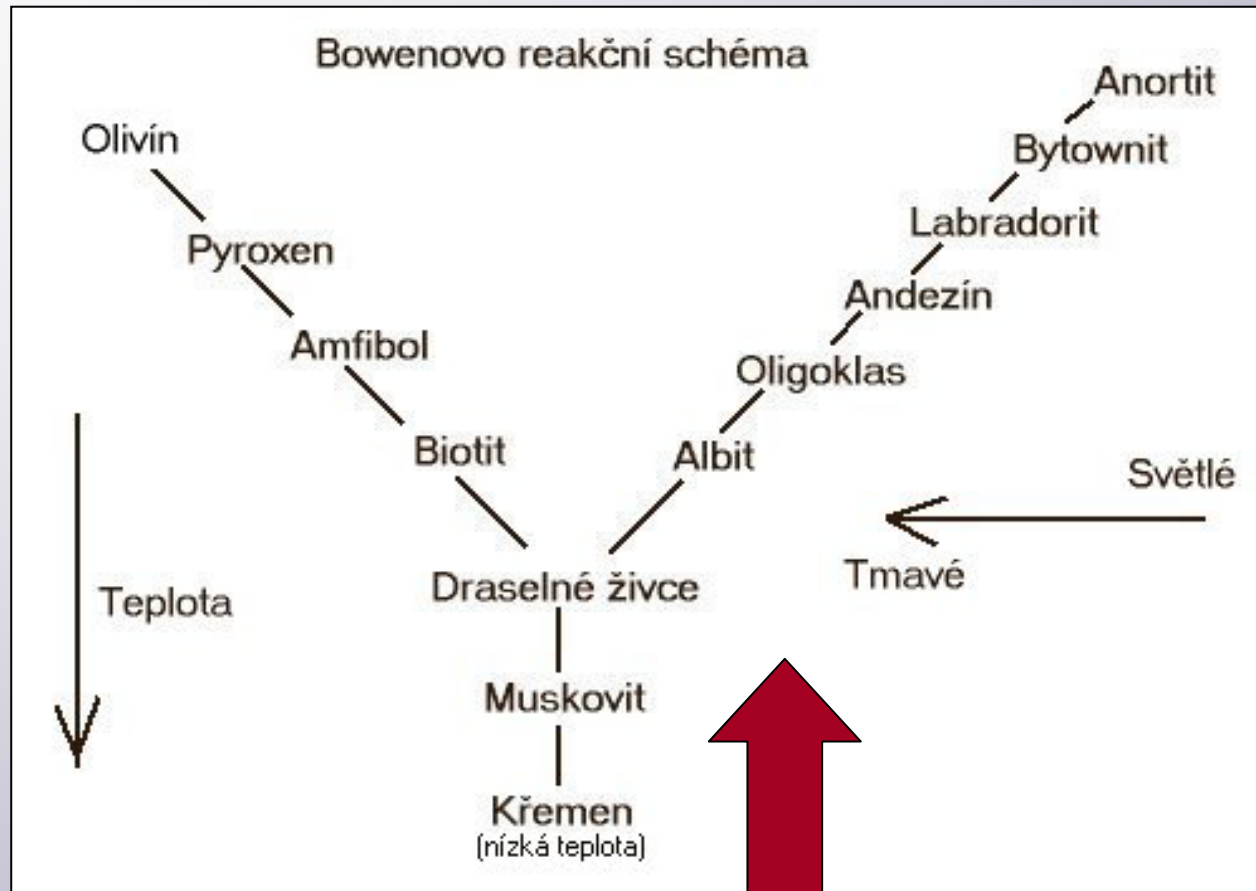
Poslední – křemen - nejnižší teploty (okolo 570°C).

Vyjádřen i vztah klesající světlosti minerálu, takže na pravé straně máme minerály světlé a na levé straně minerály tmavé.

Zvětrávání

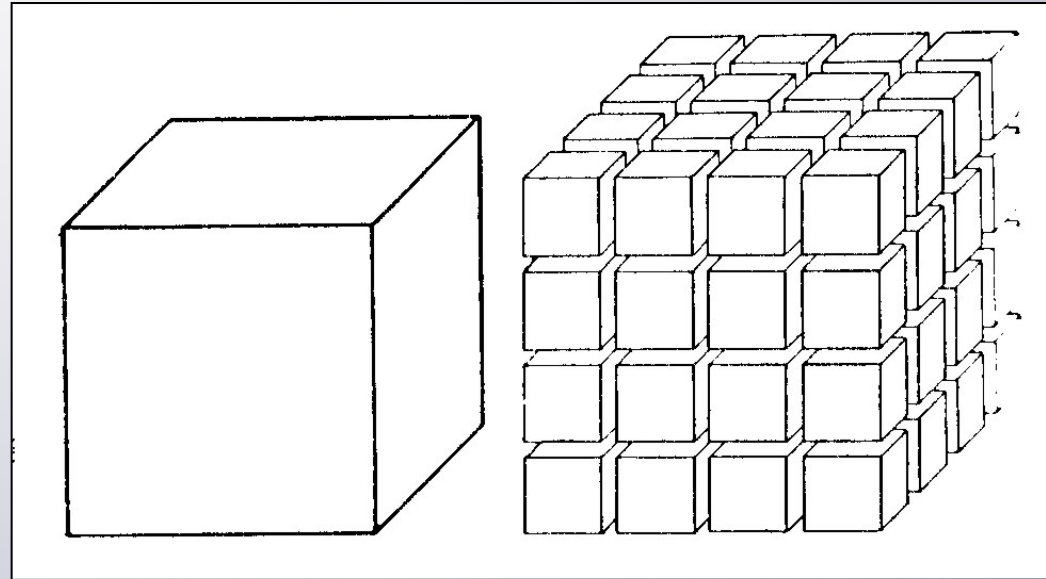
Krystalizace magmatických hornin vzhledem ke klesající teplotě.

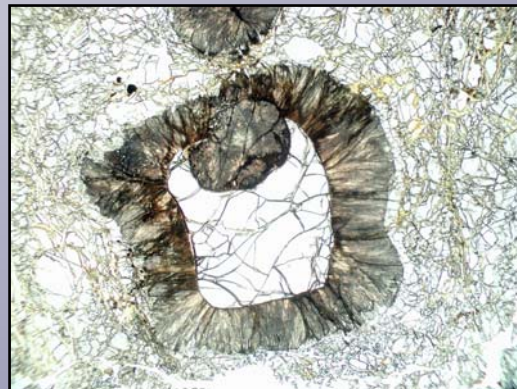
Nejodolnější křemen, jílové minerály, oxidy Al a Fe

Roste rychlost zvětrávání

**Při zvětrávání se
zvětšuje povrch, tedy i
sorpční kapacita**

Kelyfitizace granátu - rozpad granátu a jeho nahrazování vláknitým symplektitem pyroxenů a spinelidů při pomalé dekompresi svrchního pláště

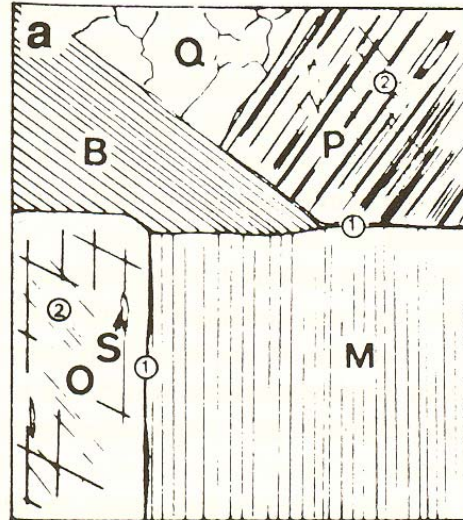

Zvětrávající „mikrosystém“ žuly

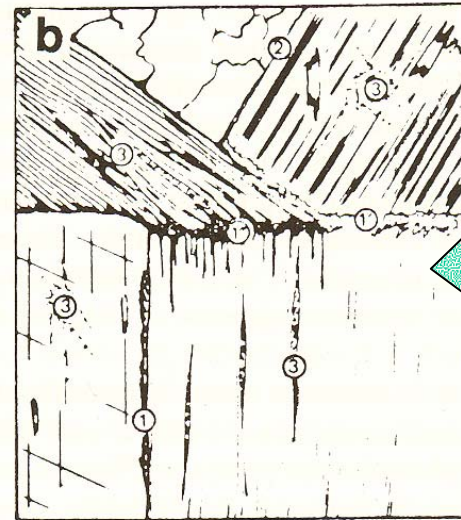
a – nezávětralá skála

B – biotit
 Q – křemen
 P – plagioklas
 O – ortoklas
 M – muskovit
 S – sericit
 1 – rozšiřování trhlin
 2 – mikrorozrušování

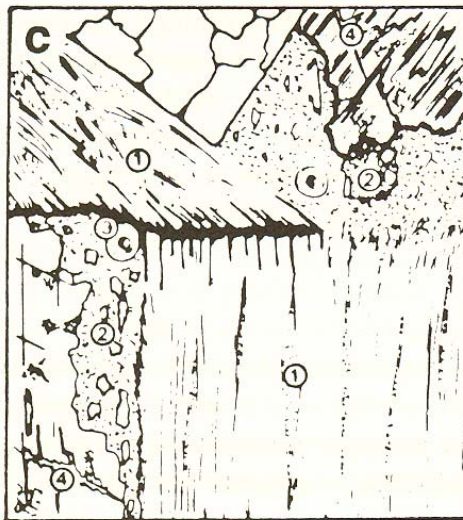
b - Vývoj „kontaktního mikrosystému“

1 – rozrušovaná slída
 1' – zóna destabilizace
 1'' – difúzní zóna
 2 – nedotčený kontakt
 3 – zóna vnitřní destabilizace horniny

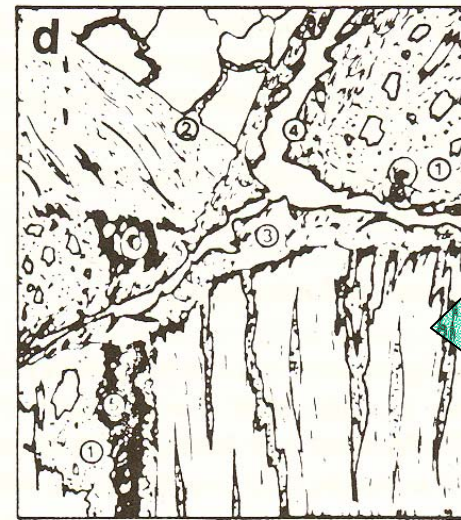
c – vývoj „plazmového“ systému

1 – vnitřní destabilizace
 2 – plazma
 3 – argilany
 4 – pukliny

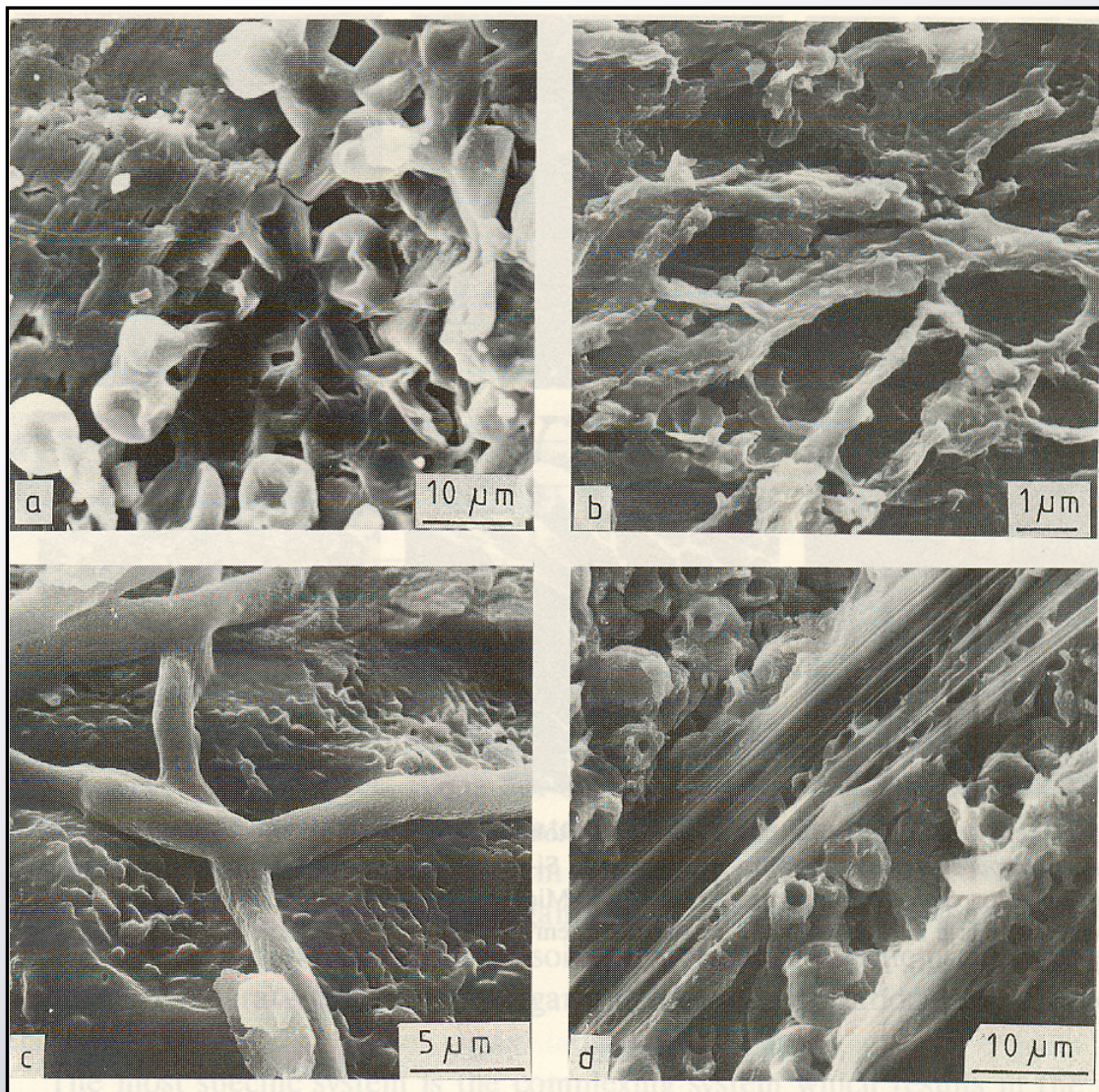

d – vývoj „trhlinového“ systému

1 – plazma
 2 – trhliny
 3 – jílové shluky
 4 – recentní jílová depozice

Biologické zvětrávání

a – kolonie řas na plagioklasu

b,c – houbové hyfy na skále

d – pronikání hyf lišejníků do slídy

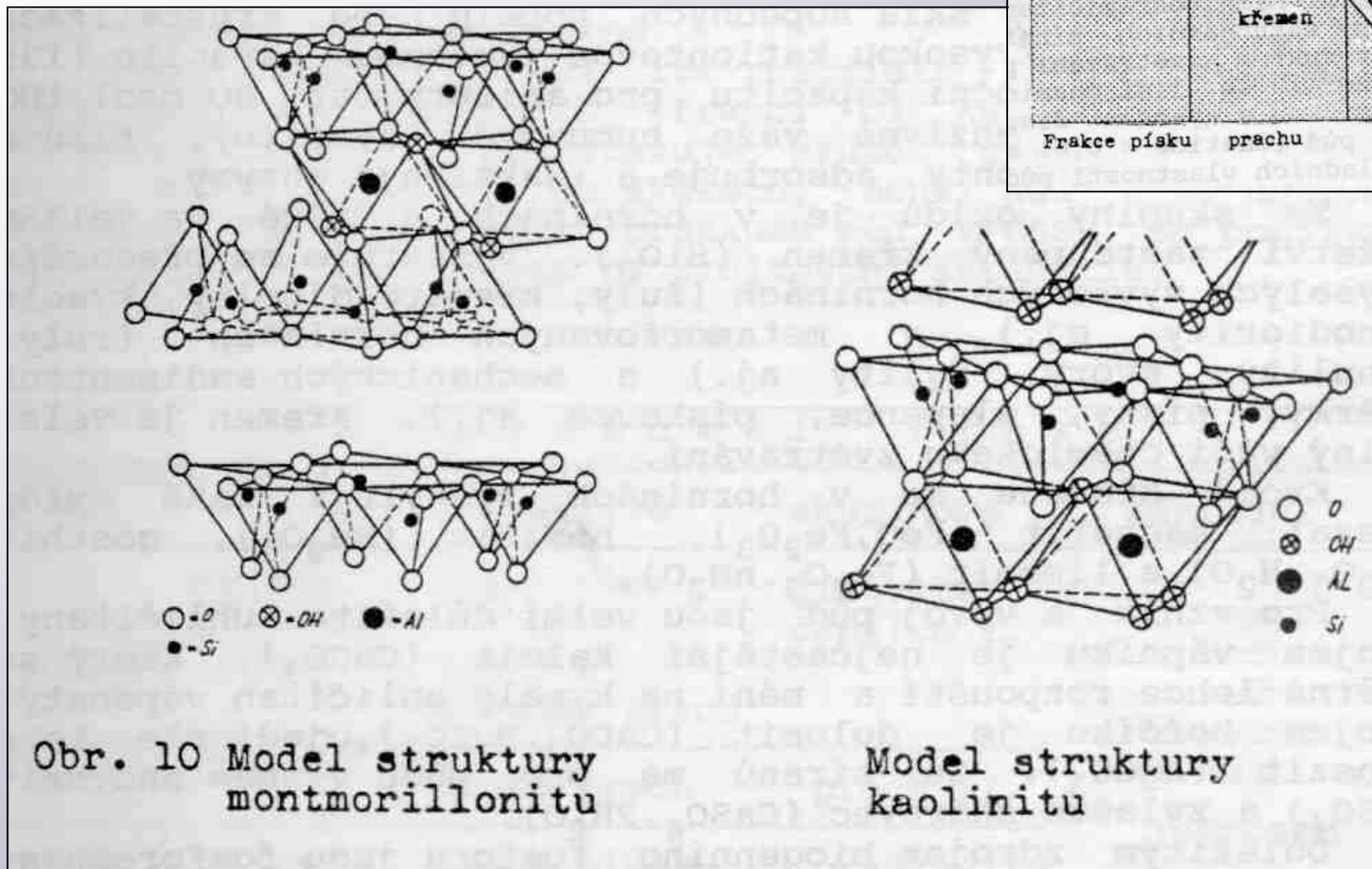
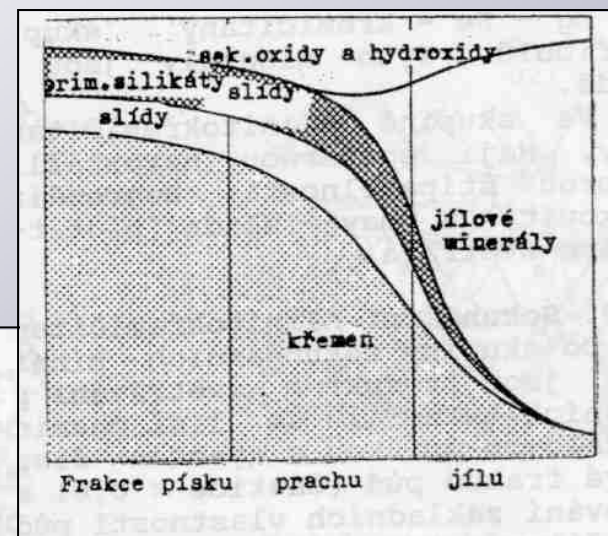
(Robert et Berthelin 1986)

Smektity v půdě (Robert et al. 1990)

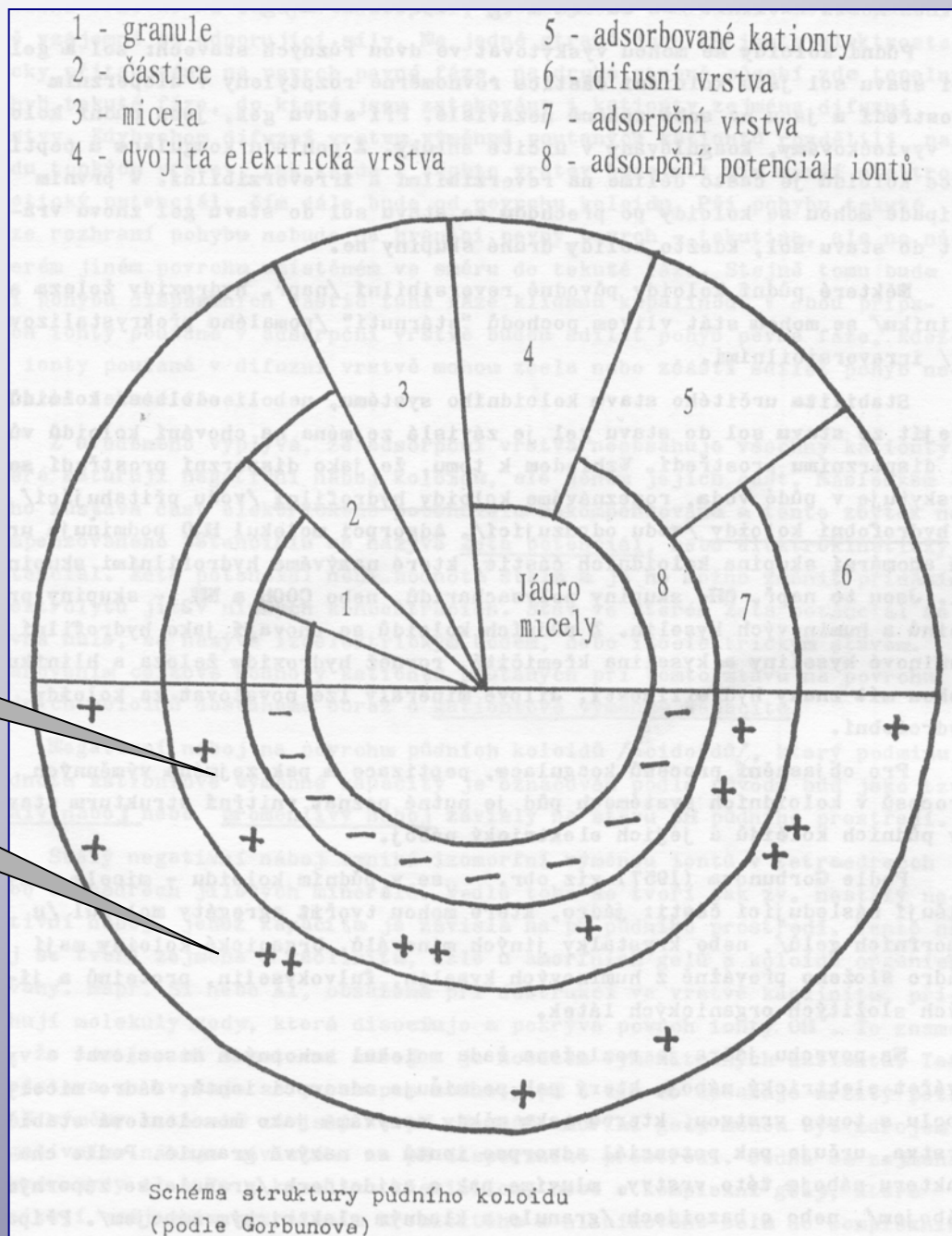

Jílové minerály

Sorpční půdní komplex

schéma stavby koloidní micely

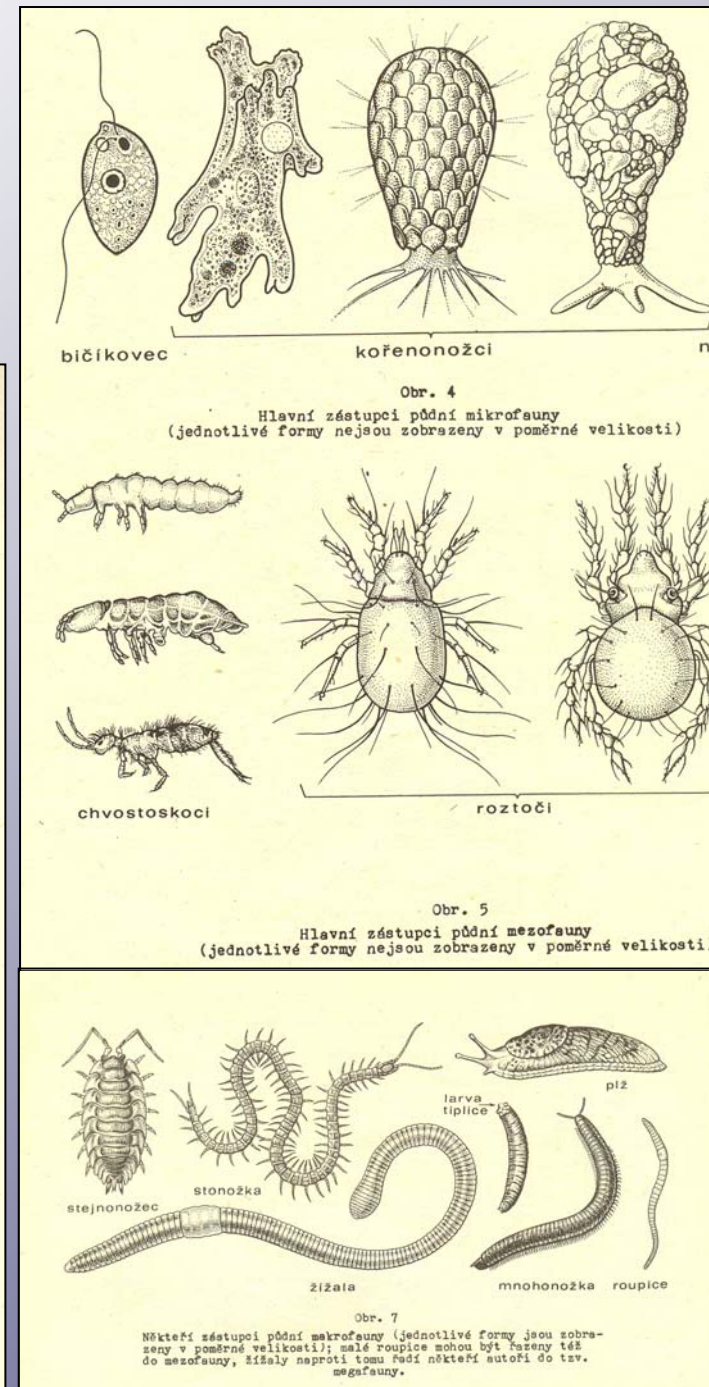
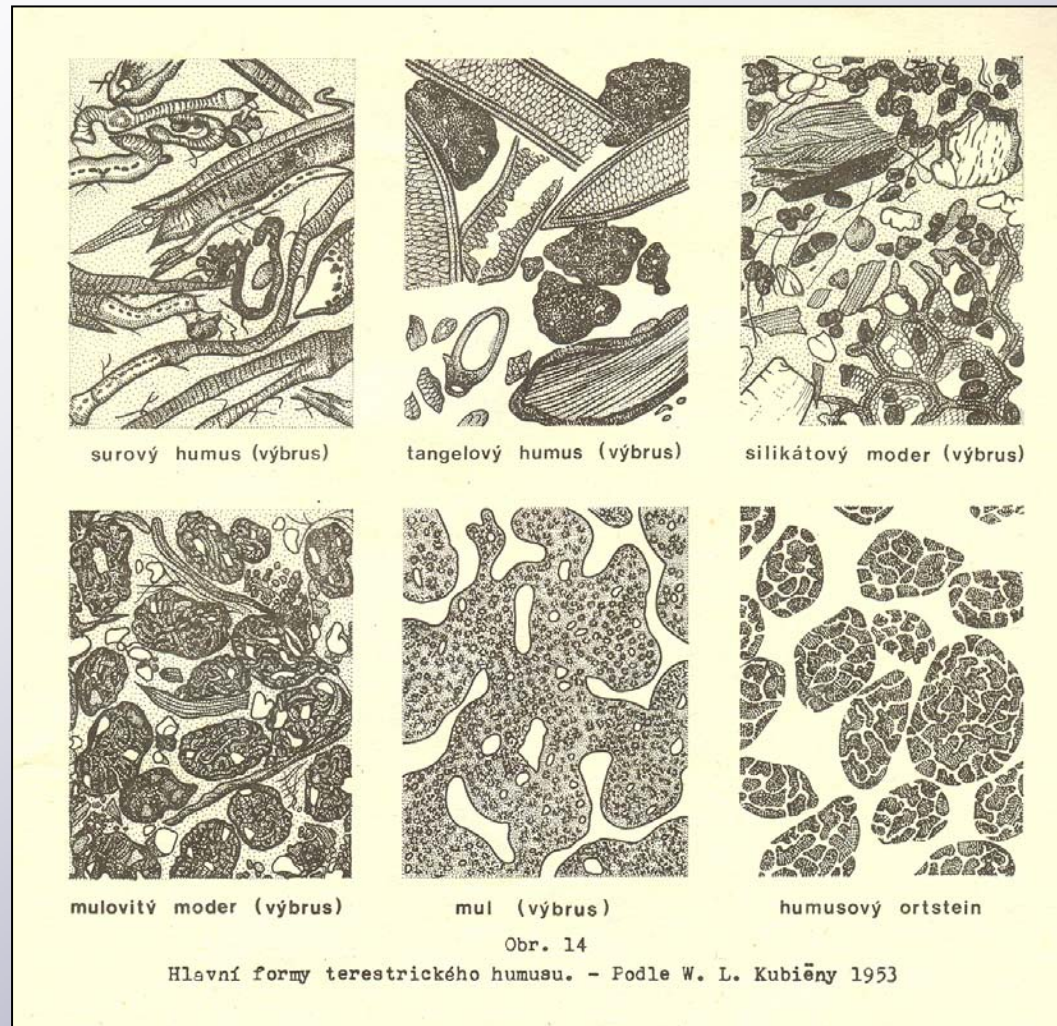

2. Biologická složka

Živočichové, rostliny, houby

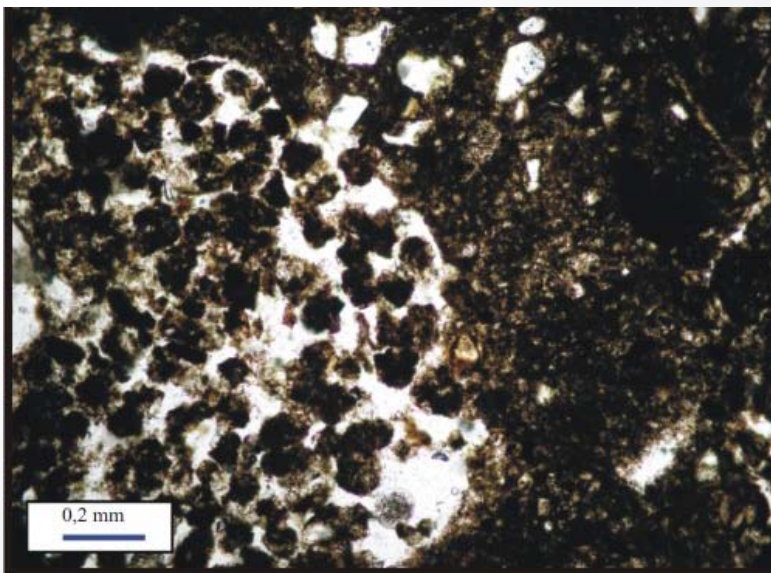
Humus - půdní, povrchový

Smolíková (1988)

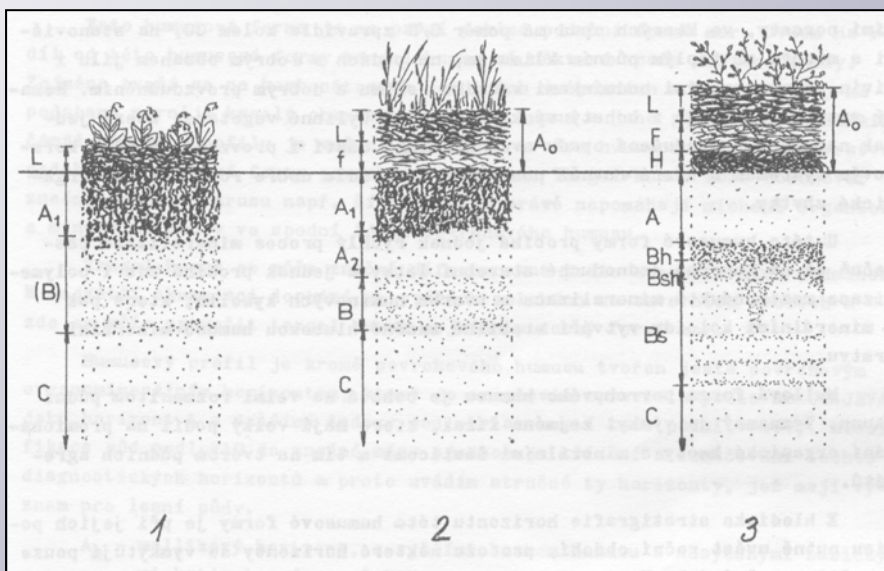

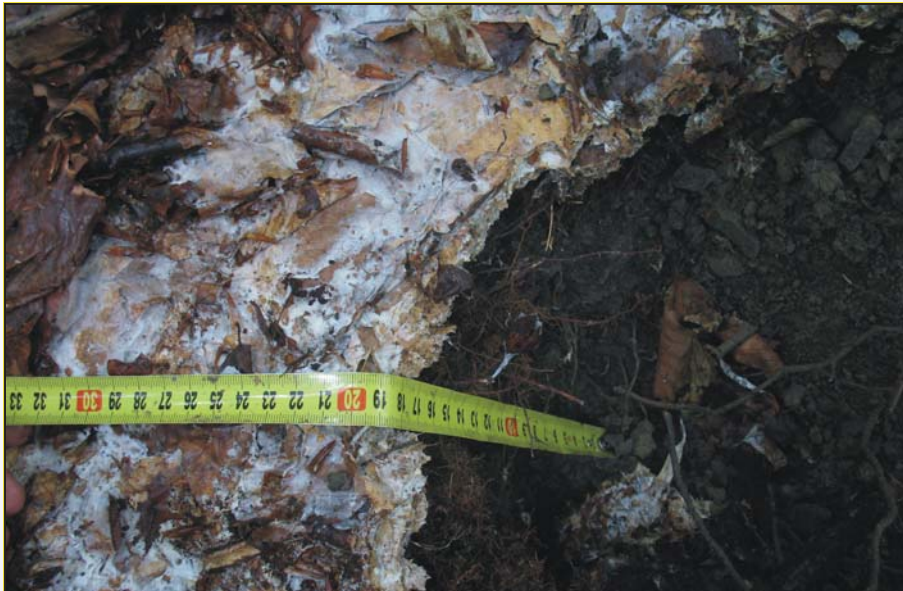
Trus roupic v A horizontu

Formy nadložního humusu

Humifikační reziduální - Hr

Fermentační mykogenní - Fm

Fermentační amfigenní - Fa

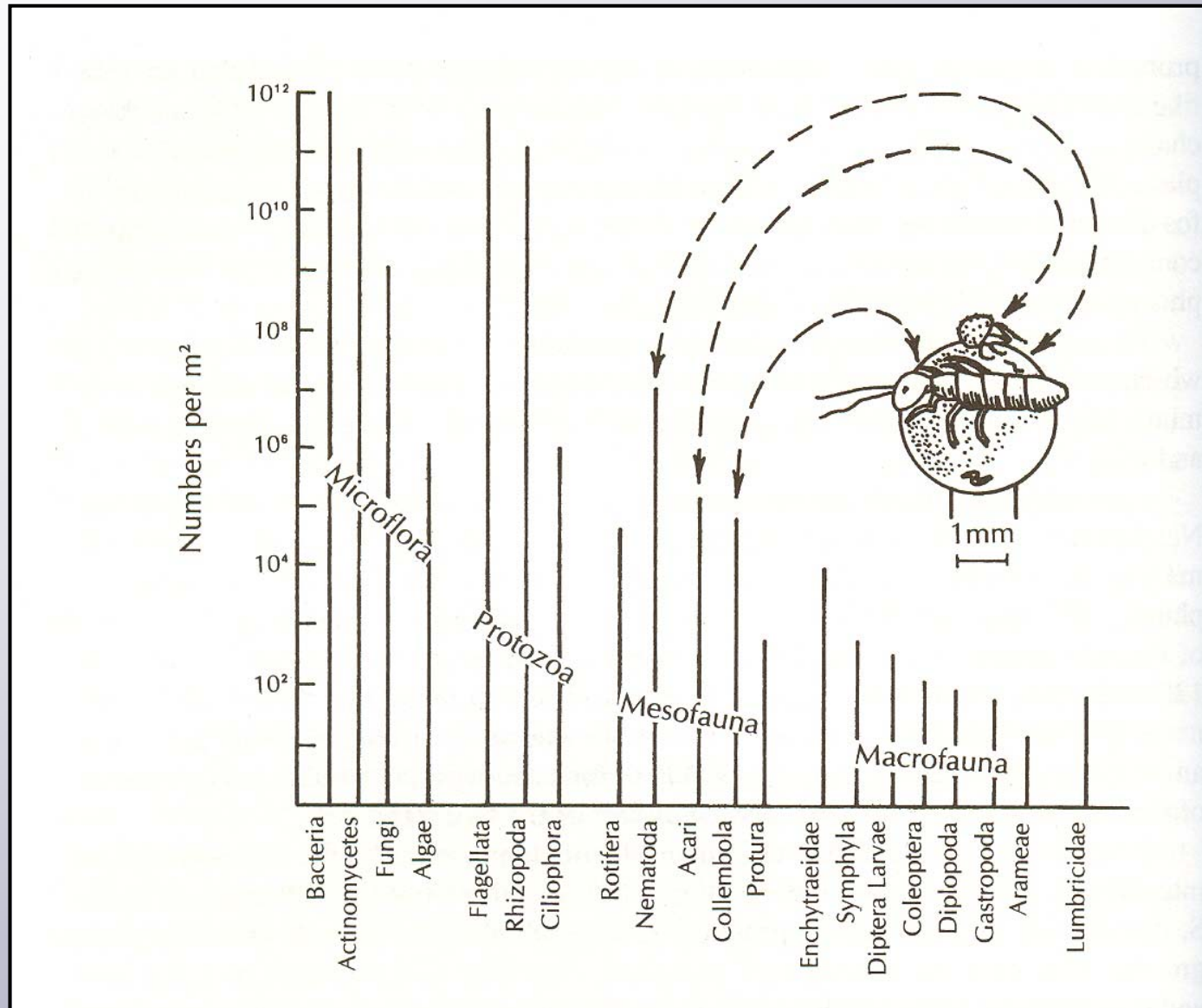
Humifikační humózní - Hh

Fermentační zoogenní - Fz

Počty organismů v půdě (na 1 m²) v humidním klimatu v mírném pásu

Buol et al. (2003)